

ÖZÜRLÜLER VAKFI
BİLGİLENDİRME KİTABI
2008

OMURİLİK YARALANMASI

Prof. Dr. Murat Hancı
Bebin ve Sinir Cerrahisi
Özürlüler Vakfı Tıp Kurulu Üyesi

Omurilik Yaralanması Birimi Gereklidir?

Ülkemizde Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından seçilen 50 ölüm nedeni arasına omurilik yaralanmaları alınmamış olmasına rağmen bu vakaların ülkemizde de her geçen gün artarak ortaya çıktığı yadsınamaz bir gerçektir. İnsidens ve prevalans değerleri ülkemize uyarlandığı zaman her yıl 1800 yeni medüller yaralanma olgusunun ortaya çıktığı ve 54000 olgunun ise muhtelif sekeller ile yaşamlarını sürdürmeye çalıştıkları anlaşılabilir. Medüller yaralanmalarda sonucun olay anında belirlenmesi tedaviyi üstlenen hekimin işini güçleştirmektedir. Bu hastaların tedavisi yalnızca yapılacak bir cerrahi girişimle sınırlı olmayıp asıl önemlisi hastaya var olan sekelleri ile günlük yaşamını sürdürmesinin öğretilmesidir.

Medüller yaralanmalarının tedavilerinin en önemli bölümü rehabilitasyonları olup bu olgular için Frankel'in dediği gibi "rehabilitasyon ambulansda başlar ve yaşam boyu sürer".

Spinal yaralanmalı olguların karşılaştıkları karmaşık sorunlar ancak multidisipliner bir ekip çalışması ile çözümlenebilir. Böyle bir ekibin bir çatı altında toplanarak hizmet sunması hem maliyetleri azaltmakta hem iş gücü tasarrufu hem de hizmetin kalitesinin yükselmesini sağlamaktadır.

Bu gerçek yıllar önce Sir Ludwig Guttmann tarafından görülmüş ve spinal ilk yaralanma birimi Stoke Mandeville Hastanesinde 1 Şubat 1944 yılında 1 hasta ve 26 yatak ile kurulmuştur. II.Dünya savaşı sonunda birimin yatak sayısı 100'e ulaşmış ve sivil hastaları da kabul etmeye başlamıştır. Bunu Amerika Birleşik Devletlerinde, Boston Şehir Hastanesi'nde Dr.Munro tarafından kurulan merkez izledi. İkinci dünya savaşından hemen sonra Avusturyada Dr.G.Neubauer tarafından Graz Üniversitesi Ortopedi bölümü işbirliği ile Fransada; Prof.A.Grossiord (nörolog) , Dr.J.Benassy (ortopedist) ile Paris yakınlarında Raymond Poincare hastanesini spinal travmalı hastaların tedavi ve rehabilitasyonu amacı ile kurmuşlardır. Savaş yaralıların tedavisini sürdürebilmek amacıyla aynı yıllarda Hollanda, Almanya,. Kanada'da birer spinal yaralanma birimi oluşturulmuştur. Daha sonra sırasıyla; Polonya 1949, Endonezya 1951, Belçika 1953, Avustralya 1954, Güney Afrika 1955, İtalya 1957 , İrlanda 1961, Japonya 1964, İspanya 1965, Hong Kong 1965, İsviçre 1967, Pakistan 1968, Nijerya 1973, Ermenistan 1992, Hindistan 1995 spinal yaralanma merkezlerini oluşturarak multidisipliner ekip çalışması ile tedavilerini sürdürmektedirler.

Problemler multi-disipliner bir şekilde ele alınmalıdır. Multi-disipliner yaklaşım (fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanı, anesteziolog, ortopedist, beyin cerrahı ve plastik - rekonstrüktif cerrah, ürolog, psikiyatrist, fizyoterapist, iş-uğraşı terapisti, solunum terapisti, psikolog, rehabilitasyon hemşiresi, sosyal çalışma uzmanı) gereklidir.

Günümüzde artık miyokard infarktüsü geçiren bir hastanın koroner bakım ünitesinde tedavi edilmesi ne kadar olağan kabul ediliyorsa omurilik yaralanması olan bir hastanında bu konuda özelleşmiş bir bakım ünitesinde tedavi edilmesi o kadar kabul görüyor olmalıdır. Fakat ne yazık ki ülkemiz halen böyle bir birimden yoksundur. Umudumuz bunca eğitimli personelimiz olmasına karşın mevcut finans sorunlarının çözülememesi ve etkin bir kooperayona

gidilememesi nedeniyle hala hayata geçirilememiş omurilik yaralanmaları biriminin toplumumuzun hizmetine sunulmasıdır.

Öneriler

- Özürlülüğe yol açan hastalıkların farkındalığını arttırmak ve oluşmaması için koruyucu tedbirleri yaygınlaştırmak, bu hastalıkların akut tedavileri için gerekli merkezlerin ve çalışacak sağlık ekiplerinin oluşturulmasını sağlamak, rehabilitasyonun önemini vurgulamak ve rehabilitasyon merkezlerini ve ekiplerini destekleyip , sayılarını arttırmak.
- Multidisipliner yaklaşımı sağlayabilmek, bunun için toplantılar düzenleyip, konseyler veya danışma kurulları oluşturmak.
- Tıpta uzmanlık eğitimleri sırasında özürlülüğe yol açabilecek hastalıklara yaklaşımda standart programların yerleştirilmesini sağlamak
- Ekibin içinde yer alan sağlık çalışanlarının görev tanımlarını güncellemek, sorumlulukları belirlemek.
- Toplumda rehabilitasyonun bilinirliğini arttıracak çalışmalar yapmak, hastaların daha çok ev dışında olması için gerekli düzenlemelere rehberlik etmek.
- Özürlülerin sosyal, kültürel, ekonomik, eğitim gibi haklardan sağlıklı bireylerle eşit şartlarda yararlanabilmeleri için gerekli mimari, yönetsel ve hukuksal düzenlemeleri yapmak
- Özürlü hastalara yönelik halen var olan özel kuruluşların denetimlerini düzenli olarak yapmak ve belirli standartları aramak

Rehabilitasyon Konusunda öneriler

- Türkiyede rehabilitasyon merkezi sayısı az olup, mevcut merkezler ihtiyaca cevap vermekte yetersiz kalmaktadır. Rehabilitasyon merkezlerinin yurdun değişik bölgelerinde olacak şekilde sayılarının artırılması uygun olacaktır.
- Rehabilitasyon uygulamaları bir ekip işidir. Ekibin başında rehabilitasyon konusunda deneyimli, böyle bir merkezin yönetim ve gereksinimleri konusunda bilgili, yönetici bir rehabilitasyon uzmanı doktor (Fiziyatrist) olmalıdır. Ekip multidisipliner ve interdisipliner olarak oluşturulmalıdır.
- Rehabilitasyon merkezlerinde bu konuda yetişmiş yeterli sayıda elemana gereksinim vardır. Merkezde görev yapan hemşirelerin rehabilitasyon hemşiresi olması sağlanmalıdır. İş- uğraşı (occupational) terapistleri, solunum terapistleri, konuşma (speech) terapistleri, rekreasyon terapistleri yetiştirilmelidir. Bunun için üniversitelerde eğitim programları, kısa vadede bu eksikliklerin giderilmesine yönelik hizmet içi eğitimi ve sertifikasyon programlarının açılmasıdır.

- Bu merkezler mimari açıdan özürlülerin bağımsız yaşamlarını destekler nitelikte planlanmalı, mimari alt yapı profesyonel bir ekip tarafından hazırlanmalıdır; merkezlerde çalışan personel her yıl düzenli olarak hizmet içi eğitim programlarına gönderilmeli, yenilikleri ve teknolojik ekipmanı kullanmayı öğrenerek, hastaların yaşam kaliteleri artırılmaya çalışılmalıdır.
- Yaygın Toplumsal Rehabilitasyonun hayata geçirilmesi için diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması,danışmanlık hizmetleri verilerek, devletin olanakları sağlaması.

Prof.Dr.Murat Hancı
Beyin ve Sinir Cerrahisi
Özürlüler Vakfı Tıp Kurulu Üyesi